

Space Identity and Psychosomatic

Saba Sepahvand¹, Mohamad Hosein Ramesht²✉

1. Ph.D Student of Physical Geography, Faculty of Geographical Sciences and Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran
E-mail: Sepahvand.Saba@geo.ui.ac.ir
2. Professor of Physical Geography, Faculty of Geographical Sciences and Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran
✉E-mail: m.h.ramesht@geo.ui.ac.ir

How to Cite: Sepahvand, S; Ramesht, M H. (2023). Space Identity and Psychosomatic. *Geography and Development*, 20 (69), 1-15.

DOI: <http://dx.doi.org/10.22111/GDIJ.2022.7268>

Received:

13 January 2021

Received in revised form:

1 August 2021

Accepted:

16 September 2022

Published online:

30 November 2022

Keywords:

Space identity,
Psychosomatic,
Nostalgia,
Home sick.

ABSTRACT

The concept of space identity that has been redefined in geographical sciences, has a significant impact on the human's behavior as well as his/her experimental and emotional knowledge. Many researchers of cognitive sciences believe that this concept has also had an undeniable impact on the communities' cognitive patterns. Many human emotions that appear in people as feelings such as missing, getting nostalgic or homesick, etc., are specially related to this concept. Thus, the issue of how can space and space identity influence and govern the human behavior and feelings in these areas, is one of the most important questions that has attracted attention of many scientists especially researchers in the humanities, cognitive sciences and neurology. This Article, which has been taken from a PhD research project at the University of Isfahan, tries to analyze the feelings of a number of non-native and dormitory students of the University of Isfahan by the phenomenological method and aiding of the text of the four geographical theories in space identity field in two place the Khajoo Bridge and the judiciary. Determine the relation between space identity and expression of feeling like missing, getting Nostalgic and Homesick furthermore survey how the nervous systems function in each of the above moods.

© the Author(s).

Publisher: University of Sistan and Baluchestan

Extended Abstract

1. Introduction

The concept of space identity that has been redefined in geographical sciences, has a significant impact on the human's behavior as well as his/her experimental and emotional knowledge. Many researchers of cognitive sciences believe that this concept has also had an undeniable impact on the communities' cognitive patterns. Many human emotions that appear in people as feelings such as missing, getting nostalgic or homesick, etc., are specially related to this concept. Thus, the issue of how can space and space identity influence and govern the human behavior and feelings in these areas, is one of the most important questions that has attracted attention

from many scientists especially researchers in the humanities, cognitive sciences and neurology. This Article, which has been taken from a PhD research project at the University of Isfahan, tries to analyze the feelings of a number of non-native and dormitory students of the University of Isfahan by the phenomenological method and aiding of the text of the four geographical theories in space identity field in two place the Khajoo Bridge and the judiciary. Determine the relation between space identity and expression of feeling like missing, getting Nostalgic and Homesick furthermore survey how the nervous systems function in each of the above situations was assessed by answering a questionnaire.

The results show that:

*Space identity is a cognitive feature in the realm of human emotional wisdom.

*Favorable emotional changes in the audience stimulate the retrieval of mental memory files with a not-too-distant interval, and unfavorable emotional changes cause the memory of events to be read at a longer time.

2. Methods and Materials

Combining the published statements of four Iranian geomorphologists and Heidegger (1927) about space identity with the answered data of a group of dormitory students of the University of Isfahan who participated in a field study in two different environments, the materials of this research on space and psychosomatic identity Shaps the materials of this research form the relationship between place identity and psychosomatics. the method of analysis in this research is based on the mental behavior of students in relation to two different environments of Khajou Bridge and Justice and Heidegger's reports and the fourth of geography researchers in the field of space identity.

3. Results and Discussion

In Advance, From the analysis of the writings of geographical researchers, namely Babajmali (2012) with the theory of coupling in geomorphology, Mahmoudi (2016) with the theory of mirror identity, Entezari (2004) with the theory of astronomical climate and Heidegger (1927) with the theory of cohabitation and habitat. With the epistemology of man, and Heidegger considers his residence and concept with the interpretation of man thrown into this world, as the solution to his exile. However, based on the analysis of the questionnaires of a group of students in the dormitory of the University of Isfahan, which were selected from different

disciplines and from cities and urban, rural and sometimes nomadic social structures, and placed them in two different selected spaces, namely Isfahan Khajavi Bridge and courtroom in Justice shows that the feeling that arises from these situations in them is more focused on the effect of space in their emotional cognition and the nostalgia that arises in these people due to being in two completely different environments is related to the choice of reading their mental archive files. Although the subjects read are different in their minds, but in favorable spaces, it causes happiness and unpleasant spaces to their unpleasant memories in the distant past.

4. Conclusion

What has been obtained in this research based on documentary data as the theoretical experiences of scientists in the field of cognitive sciences and spatial identity, as well as field experiences and experiments, indicates several important principles that can be summarized in the following propositions.* Space identity is a cognitive feature in the realm of human emotional wisdom.

* Damage caused by space identity in humans based on the severity of its weakness can have certain effects on the performance of human biological systems without those systems having biological defects.

Spaces that cause the desired emotional changes in the audience stimulate the retrieval of the audience's mental memory files with a not-too-distant interval, and this function for the spaces that create the desired emotional change recalls the memory of events in the audience with a longer time. Have happened.

* The mechanism of recognizing emotional wisdom in the field and territory of different cultures does not have the same mental and physical reactions.

Keywords: Space identity, Psychosomatic, Nostalgia, Home Sick.

5. References

- Entezari, Mojgan (2014). Astronomical climate (an idea in the field of geomorphological knowledge of Iran), geography and environmental planning, 25, 53 (1).
<http://ensani.ir/fa/article/331476>
- Babajmali, Farhad (2012). Components of Geomorphology and Its Impact on the Identity of Iranian Civic Centers, PhD Thesis in Geomorphology, University of Isfahan.
- Bertalenfi, Ludwig von (1995). Fundamentals of Evolution and Applications of General Systems Theory, translated by Kiomars Biryani, Thunder Publishing.
<https://www.gisoom.com/book/194484>
- Rahdan Mofrad, Mohammad (2018). Geographical system of Iran, single map of the center of the Iranian Islamic model of progress, Tehran.
<https://nashr.olgou.ir/content>

- Leibniz, Gottfried (1996). *Monadology*, translated by Yahya Mahdavi, Kharazmi Publications, Volume One, Tehran.
<https://ketabnak.com/book/87508>
- Mahmoudi, Tayyeba; Mojgan Entezari; Abbas Wali; Ali Rabbani (2016). Space identity and its role in the crystallization of Iran's civil nucleus, *Quantitative Geomorphological Research*, Fourth Year, No. 4.
<http://ensani.ir/fa/article/357142>
- Mohammadian, Ebrat; Amir Saffari; Amir Karam, (2009). The logic of Space arrangement of Khuzestan plain settlements. *Geography and Urban-Regional Planning*, Ninth Year, No. 33, 147-160.
<http://ensani.ir/fa/article/420242>
- Nojavan, Mohammad Reza (2017). Zagros and Spaceidentity. *Geography and Environmental Planning*, No. 4, 165-176.
<http://ensani.ir/fa/article/381161>
- Heidegger, Martin (1927). *Existence and time*, translated by Abdolkarim Rashidian, Siavash Jamadi, Mahmoud Navali, Phoenix Publications.
<https://qoqnoos.ir/Fa>
- Bale, J (1996). Space, place and body culture: Yi-Fu Tuan and a geography of sport. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 78(3), 163-171.
<https://www.jstor.org/stable/490831?seq=1>
- Blaut, J. M (1961). Space and process. *The professional geographer*. 13(4), 1-7.
https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1111/j.0033-0124.1961.134_1.x?journalCode=rtpg20
- Campbell, C. J., (2018). Space, place and scale: Human geography and Spatial history in past and present. *Past and Present*, 239(1), 23-45.
<https://academic.oup.com/past/article/239/1/e23/2957256>
- Graham, S (1998). The end of geography or the explosion of place? Conceptualizing space, place and information technology. *Progress in human geography*. 22(2), 165-185.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1191/030913298671334137>
- Harvey, D (1990). Between space and time: reflections on the geographical imagination I. *Annals of the Association of American Geographers*. 80(3), 418-434.
<https://www.jstor.org/stable/pdf/2563621.pdf?seq=1>
- Jammer, M (1969). *Concepts of Space: The History of Theories of Space in Physics*, second edition. Cambridge, MA: Harvard University Press.
<https://www.amazon.com/Concepts-Space-History-Theories-Enlarged/dp/0486271196>
- Leibowitz, H., Brislin, R., Perlmutter, L., & Hennessy, R (1969). Ponzo perspective illusion as a manifestation of space perception. *Science*, 166(3909), 1174-1176.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17775578/>
- O'toole, P., & Were, P (2008). Observing places: using space and material culture in qualitative research. *Qualitative research*, 8(5), 616-634.
https://www.researchgate.net/publication/249731303_Observing_places_Using_space_and_material_culture_in_qualitative_research
- Relph, E (1976). *Place and placelessness* (Vol. 67). London: Pion.
<https://www.amazon.com/Place-Placelessness-Edward-Relph/dp/0850861764>
- Sack, R. D (1993). The power of place and space. *Geographical Review*. 83(3), 326-329.
<https://www.jstor.org/stable/215735?seq=1>
- Schulz, N (1996). *The phenomenon of place*, New York, Princeton Architectural Press, 224.
<https://parametricplaces14.files.wordpress.com/2014/04/phenomenon-of-place1.pdf>
- Sopher, D. E., (1978). The structuring of space in place names and words for place. *Humanistic geography: Prospects and problems*, 251-268.
<https://ci.nii.ac.jp/naid/10011293482/>
- Tuan, Y. F (1979). Space and place: humanistic perspective. In *Philosophy in geography*. Springer, Dordrecht. 387-427 .
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-009-9394-5_19

جغرافیا و توسعه

شماره چاپ: ۱۳۳۵-۰۷۳۵ شماره انگیزشی: ۲۶۷۶-۷۷۹۱
<https://gdij.usb.ac.ir>

هویت مکانی و سایکوسوماتیک

صبا سپهوند^۱، دکتر محمدحسین رامشت^{۲*}

مقاله پژوهشی

چکیده

مفهوم هویت مکانی تأثیرهای مهمی بر رفتار و دانش عاطفی و تجربی انسان داشته و بسیاری از پژوهشگران علوم بر این باورند که این مفهوم در الگوهای شناخت‌شناسی جوامع نیز تأثیرهای غیرقابل‌انگاشی دارد. بسیاری از احساس‌های بشری که در قالب مفاهیمی چون دلتنگی، نوستالژی و هوم‌سیک شدن بر انسان عارض می‌شود، با این مفهوم رابطه خاصی دارد. اینکه هویت مکانی چگونه می‌تواند در این عرصه‌ها رفتار و احساس‌های بشری را کنترل کند، از جمله پرسش‌های مهمی است که برای بسیاری از پژوهشگران علوم انسانی علوم شناختی و مغز و اعصاب مطرح است. این مقاله که برگرفته از یک طرح پژوهشی دوره دکتری در دانشگاه اصفهان است، سعی دارد با روش پدیدارشناختی و اتکا به تحلیل متن چهار نظریه جغرافیایی در این زمینه و ارزیابی واکنش احساس تعدادی از دانشجویان خوابگاهی دانشگاه اصفهان مبادرت کند؛ بنابراین آن‌ها را در یک بازدید در فضای پل خواجه اصفهان و فضای دادگستری قرار داده و نسبت و رابطه هویت مکانی و احساس‌های آن افراد در قالب دلتنگی، نوستالژی و هوم‌سیک شدن سنجش و نحوه عملکرد سیستم‌های عصبی آن‌ها در هریک از حالات ذکر شده با پاسخ آن‌ها به پرسشنامه ارزیابی شد. آنچه در این پژوهش براساس داده‌های اسنادی به‌عنوان تجارب نظری دانشمندان حوزه علوم شناختی و هویت مکانی و همچنین تجارب و آزمون‌های عملی به‌دست آمده، حکایت از چند اصل مهم دارد که می‌توان آن‌ها را در گزاره‌های زیر بیان داشت.

- * هویت مکانی یک ویژگی شناخت‌شناسی در قلمرو خرد عاطفی انسان است.
- * تغییرات احساسی مطلوب در مخاطب سبب تحریک بازخوانی پرونده‌های حافظه ذهنی بافاصله زمانی نه‌چندان دور و تغییرات احساسی نامطلوب سبب بازخوانی حافظه رخدادهایی با زمان دورتری می‌شوند.
- * هویت مکانی گاه سبب شکل‌گیری نظم خاصی در چشم‌اندازهای گوناگون محیطی به‌عنوان یک واحد متکثر به‌نام دستگاه جغرافیایی می‌شود

جغرافیا و توسعه، شماره ۶۹، زمستان ۱۴۰۱
تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۲۳
تاریخ بازنگری داوری:
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۲۵
صفحات: ۱-۱۵

واژه‌های کلیدی:

هویت مکانی، سایکوسوماتیک، نوستالژی، هوم‌سیک.

مقدمه

ایراد خاصی نیست، رفتارهایی از آن‌ها سرمی‌زند که توجیهی از نظر فیزیولوژیک ندارند؟ چرا برخی از آدم‌ها وقتی از شهر و زادگاه یا دهکده محل زیست خود دور می‌شوند، حالشان دیگر خوب نیست و احساس دلتنگی می‌کنند؟ چرا فضانوردان وقتی چند صباحی را در فضا می‌گذرانند، در هنگام بازگشت به زمین احساسات خاصی درباره زمین به‌عنوان خانه ملکی از خود بروز می‌دهند که تشریح آن دشوار، اما تعبیر خاصی از دوری زمین‌برزبان‌شان جاری می‌شود که کمتر جغرافیدان و روان‌شناسی بدان دست آزیده است؟ به‌راستی چه واکنش و رخدادی در سیستم مغز یا سیستم هورمونی رخ می‌دهد که سبب چنین حالاتی می‌شود؟ اگرچه روان‌شناسان درباره هریک از این حالات تأویل‌های

یافته‌های جدید علوم‌شناختی افق‌های جدیدی را درباره رفتار انسان و پیوند آن با مکان در اختیار ما می‌گذارد و از جمله این یافته‌ها در قالب مفهومی به‌نام هویت مکانی است. اگرچه این اصطلاح در میان جغرافیدانان واژه غریبی نیست، اما بار معنایی آن با پیشرفت‌هایی که در حوزه علوم‌شناختی صورت گرفته، بیشتر می‌شود. همواره برای روان‌شناسان و پزشکان حوزه‌های مغز و اعصاب این پرسش مطرح بوده که برخی رفتارها یا احساسات بشری مانند: «دلتنگی و احساس تعلق خاطر داشتن» ناشی از چه عواملی است؟ چرا انسان‌هایی که به این حالات دچار می‌شوند، به‌رغم آنکه سیستم‌های بیولوژیک آن‌ها دچار نقص و

1. Sepahvand.Saba@geo.ui.ac.ir

۱. دانشجوی دکتری گروه جغرافیای طبیعی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

m.h.ramesht@geo.ui.ac.ir

۲. استاد گروه جغرافیای طبیعی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)

بنیان‌های نظری تحقیق

شالوده نظری این تحقیق به پشتوانه نظریه^{۱۳} *Situated cognition* و نظریه نسیت زبانی و فرهنگی ساپیر- ورف^{۱۴} است و سعی دارد به تشریح مفهوم هویت مکانی و نقش این مفهوم در الگوریتم شناخت‌شناسی افراد بپردازد. در این رهگذر به استناد تجارب یک گروه از دانشجویان خوابگاه دانشگاه اصفهان با قرارگرفتن آن‌ها در فضای پل خواجه و محیط دادگستری، از اطلاعات تغییرهای احساسی که در اثر قرارگیری آن‌ها در این موقعیت‌ها به‌وجود آمد، استفاده شده است.

مواد و روش‌ها

این مقاله متکی به طرحی تجربی براساس یک مدل پرسشنامه‌ای انجام گرفته که در تدوین آن از گزارش‌های منتشرشده چهار نفر از ژنومورفولوژیست‌های ایرانی و یک فیلسوف آلمانی که در زمینه هویت مکانی صاحب ایده و نظریه بوده‌اند، استفاده شده است. این چهار نفر عبارت بودند از: باباجمالی (۱۳۹۱:۹۵)، انتظاری (۱۳۹۳:۴)، با طرح نظریه اقلیم اختری، محمودی (۱۳۹۵) با طرح نظریه هویت آینه‌ای و دستگاه جغرافیایی ایران و نظرات هایدگر (۱۳۰۵:۲۵۳) فیلسوف آلمانی با طرح نظریه ابتناء. گزاره‌های اصلی نظرات این چهار نفر و رابطه آن با هویت مکانی و سایکوسوماتیک^{۱۵} با مدل تجربی تلفیق و تحلیل نهایی صورت گرفته است. روش تحلیل در این مقاله متکی به ارزیابی محتوایی مفاهیم، متن‌ها و نتایج مستخرج از پرسشنامه‌های گروهی از دانشجویان خوابگاهی

درست و نادرستی بیان می‌کنند، دستاوردهای علوم شناخت‌شناسی برای این‌گونه پرسش‌ها، پاسخ‌های عمیق‌تر و منطقی‌تری ارائه می‌دهد. مهم‌ترین دستاورد علوم شناختی در این زمینه، بازتعریف هویت مکانی جغرافیدانان است. در باب هویت، کارهای ارزشمند و متعددی توسط جامعه‌شناسان و فرهنگ‌شناسان صورت گرفته که به تشریح مفاهیمی چون هویت تاریخی، هویت فرهنگی، هویت ملی و هویت دینی و... مبادرت کرده‌اند.

لیبویتز و همکاران (۱۹۶۹) تفاوت‌های فرهنگی را در شناخت با مفهوم اعتبار اکولوژیک مطرح کرده و نتیجه می‌گیرند که همه جوامع دچار خطای بصری یکسان نمی‌شوند، زیرا «خطای مولرلایر»^۱ از ویژگی‌های فرایند ادراک و شناخت جوامعی است که در قلمرو فرهنگی اروپا و آمریکای شمالی یا در شرایط محیطی- معماری مشابه زندگی می‌کنند

(Leibowitz et al, 1969: 1174)

تنها اندکی از محققان به مفهوم هویت مکانی پرداخته‌اند. در مورد هویت مکانی از کارهای ارزشمندی که توسط محققان ایرانی صورت گرفته، می‌توان از باباجمالی (۱۳۹۱:۹۵)، انتظاری (۱۳۹۳:۴)، محمودی (۱۳۹۵:۷۵)، راهدان (۱۳۹۵:۳۱) و محمدیان (۱۳۹۸:۱۵۲) نام برد؛ اما در مورد مفهوم مکان و فضا، کارهای بسیاری صورت گرفته که البته ارزشمند و در جای خود قابل تأمل است. از جمله محققانی که درباره مکان و فضا کارهای ارزشمندی ارائه داده‌اند، می‌توان از بلات^۲ (۱۹۶۱:۵)، جامر^۳ (۱۹۶۹:۶۵)، ادوارد ریلف^۴ (۱۹۷۶:۸۲)، سوفر^۵ (۱۹۷۸:۲۶۲)، یی فو تووان^۶ (۱۹۷۹:۴۲۰)، هاروی^۷ (۱۹۹۰:۴۲۵)، سک^۸ (۱۹۹۳:۳۲۷)، بال^۹ (۱۹۹۶:۱۶۷)، گراهام^{۱۰} (۱۹۹۸:۱۷۵)، اوتولی^{۱۱} (۲۰۰۱:۶۲۸) و کامپبل^{۱۲} (۲۰۱۸:۳۸) نام برد.

10. Graham

11. O'toole

12. Campbell

۱۳. از منظر این نظریه، دانش ماهیتی توزیع شده و بدنمند دارد که به‌صورت فعالانه توسط مشارکت در بسترهای موقعیتی متفاوت، فعالیت‌های واقعی و زیستن در فرهنگ ویژه آن موقعیت حاصل می‌شود.

14. Sapir-Whorf Linguistic Relativity Hypothesis

15. Psychosomatic این حالت یک اختلال بدنی است که تحت تأثیر ذهن قرار دارد و در روانشناسی بدان روان تنی گفته میشود

1. Muller- layer illusion

2. Blaut

3. Jammer

4. Edward Releph

5. Sopher D.E

6. Yi FU tuan

7. Harvey

8. Sack

9. Bale

می‌سازد؛ اما نکته درخور توجه مطرح‌شده توسط او، طرح جذابیت و معنی‌داری خاصی است که این معنی‌داری می‌تواند در معرض ادراک و فهم انسان‌ها قرار گیرد. مفهوم سومی که از نوشته‌های او استفاده می‌شود، تأثیری است که این معنی‌داری در تنظیم رابطه انسان با محیط دارد. وی معتقد است انسان‌ها تصاویر متفاوتی از مکان در ذهن دارند و احساسات آن‌ها از افتراق‌های مکانی می‌تواند بر ادراک آن‌ها از محیط و شکل‌گیری تصویر ذهنی از مکان تأثیر بگیرد. همین تصاویر ذهنی تعریف‌کننده معنی‌داری زمین، دلبستگی بشر و چگونگی هویت‌یافتن وی را شکل می‌دهد؛ بدین‌صورت یکی از عمیق‌ترین نیازهای انسان برای احساس هویت و تعلق به مکان پدید می‌آید. وی نقش معنی‌داری مکان در شکل‌گیری هویت شهری، روستایی، کوچندگی را بسیار مهم و مؤثر دانسته و قوانین حاکم بر پراکندگی کانون‌های جمعیتی ایران چه در طیف شهری و چه در طیف سکونت‌گاه‌های روستایی و عشایری را تبیین می‌کند و نقش کلیدی این مؤلفه‌ها را در مقیاس کلان در شکل‌گیری و تفاوت الگوهای مدنی و زندگی و معیشت ایران بازشناسی می‌کند. آخرین نکته نوشتارهای او آن است که این نوع شناخت‌شناسی به الگوی خرد عاطفی بشر نسبت داده شده است و در پایان این محقق بر این نکته تأکید دارد که شناخت خرد عاطفی بشر الگوی سازماندهی‌های اجتماعی و مشارکت زیستی جوامع محلی در پهنه سرزمینی را شکل می‌دهد؛ به‌همین دلیل نام مکان یا سرزمین می‌تواند تجلی شناسه‌ای باشد که با عنوان علاقه به سرزمین مطرح است. به‌طور خلاصه می‌توان پنج گزاره را در نوشته‌های این محقق درباره هویت مکان استنباط کرد که از میان این پنج گزاره، سه گزاره آن در حوزه شناخت‌شناسی مطرح است.

۱. خصیصه ممیزکننده

۲. فهم‌شدنی خصایص توسط خرد عاطفی انسان

دانشگاه اصفهان است که براساس سازماندهی‌های اجتماعی زیستی آن‌ها یعنی داشتن هویت ایلی، هویت اجتماعی روستایی و هویت زیست شهری انتخاب شده بودند و رفتار ذهنی آن‌ها در دو فضای متفاوت یادشده (پل‌خواجه و دادگستری اصفهان) ارزیابی شده است.

بحث و دستاوردها

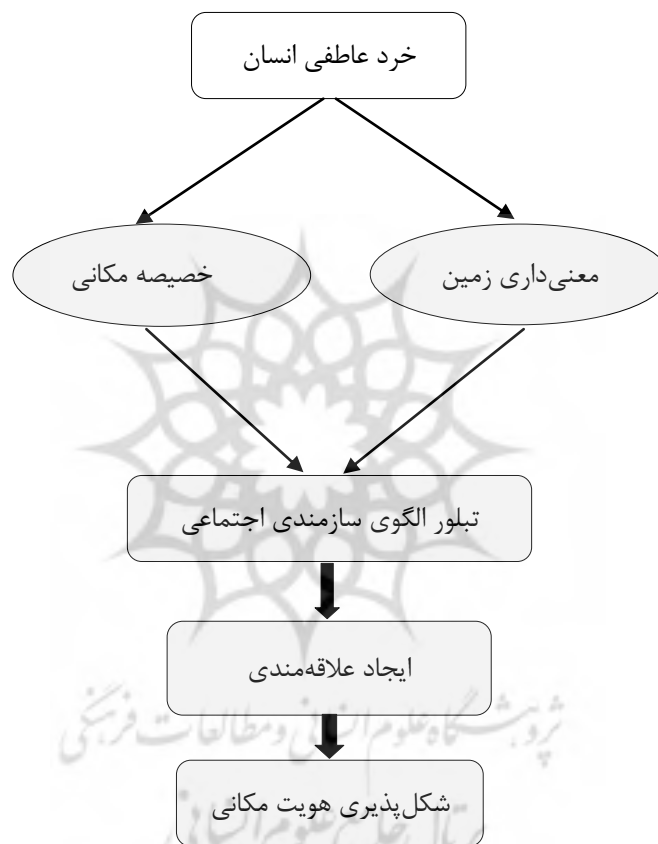
برای دستیابی به اهداف تحقیق، ابتدا به واکاوی مفهوم هویت مکانی، آن هم از زبان جغرافیدانانی که در این زمینه دارای تحقیقات ژرف‌تری بوده و تنها به بازگو کردن پاره‌ای از مفاهیم از دیگران اکتفا نکرده‌اند، مبادرت شد؛ بنابراین برای داشتن درک بهتری از این مفهوم، نظرات چهار نفر از جغرافیدانانی که کارهای بدیعی در این زمینه انجام داده بودند، انتخاب و اسناد نوشتاری آن‌ها در این زمینه تحلیل شد. این چهار نفر عبارت بودند از: باباجمالی (۱۳۹۱: ۹۵)، انتظاری (۱۳۹۳: ۴) با طرح نظریه اقلیم اختری، محمودی (۱۳۹۵: ۷۵) با طرح نظریه هویت آینه‌ای و دستگاه جغرافیایی ایران و نظرات هایدگر (۱۳۰۵: ۲۵۳) با طرح نظریه ابتناء، رابطه هویت مکانی با سایکوسوماتیک تحلیل شده است.

از نوشته‌های باباجمالی (۱۳۹۱: ۹۵) با طرح کولپینگ^۱ در ژنومورفولوژی چنین برمی‌آید که او متأثر از نظریه سایپر-ورف، نخست هویت مکانی را یک خصیصه می‌داند که درک آن خصیصه با حضور انسان فهم‌شدنی است. به تعبیر دیگر، ارتباط انسان با هویت مکانی، یک فرایند شناخت‌شناسی است. در نوشته‌های این محقق، هویت مکانی یک شاخصه، یک ویژگی یا هر خصیصه‌ای تلقی شده که مکان به آن متصف می‌شود و مکان‌ها را از یکدیگر متمایز

۱. دو متغیر که جهت تغییرات آن‌ها همسان و میزان تغییرات آن‌ها به یکدیگر بستگی داشته باشد را کوپل یا زوج می‌نامند.

شناخت‌شناسی اشاره دارد و آن اینکه مکان‌ها مملو از کیفیت‌های گوناگون هستند و اساساً چیزی هستند که به دلیل وجود کیفیت‌های ذاتی‌شان مداخله انسان در مکان را سبب می‌شود و براساس شناختی که از آن پیدا می‌کنند، مناسبات خود را با آن تنظیم می‌کنند.

۳. معنی‌داری خصیصه‌ها برای انسان
 ۴. تأثیرگذاری معنی‌داری مکان بر شکل‌گیری الگوهای سازمانی‌های اجتماعی
 ۵. ایجاد علاقه‌مندی در انسان نسبت به مکان
 در تأیید دریافت‌های باباجمالی (Schulz, 1996: 224) به نکته درخور دیگری درباره مکان و نقش آن در

شکل ۱: ارتباط شناخت‌شناسی و استدلال باباجمالی از خرد عاطفی انسان و معنی‌داری زمین در شکل‌گیری الگوهای سازمانی‌های اجتماعی و شکل‌گیری هویت اجتماعی در قلمرو مکان

تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۹

معنی که مناظر جغرافیایی را یک متن نانوشته منسجم تلقی می‌کند که دارای پاراگراف‌ها، جملات و واژه‌های متعدد است، اما مفهوم واحد و منسجمی را بیان می‌دارد. او با تعریف جرم مدنی و طرح کُنام تمدنی ایران در مدل نیلزبور^۲ و محاسبه رقوم جرم

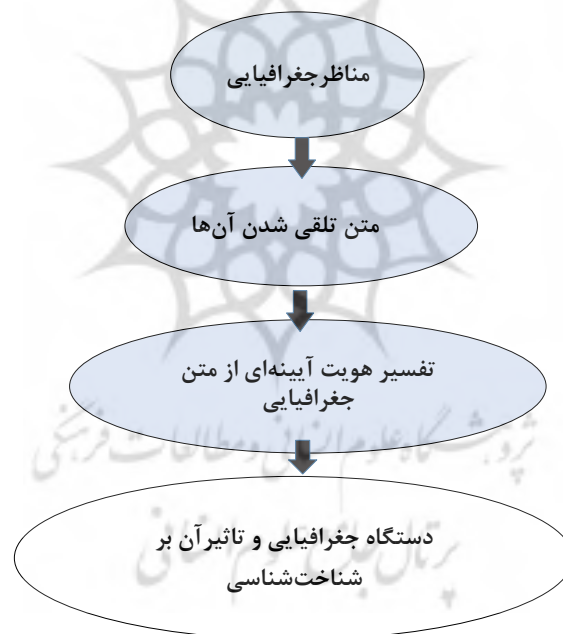
محمودی (۱۳۹۵)، با اتکا به تحلیل سیستماتیک و روش‌شناسی پدیداری و رویکرد تحلیل فضایی علل تفاوت‌های اجتماعی و فرهنگی در مکان‌های مختلف که به‌ظاهر افتراق‌آمیز هستند را در چارچوب نظریه «ژانت»^۱ در قالب متون جغرافیایی بیان می‌دارد. بدین

۲. مدل پیسنهادی اتم که مانند سامانه خورشیدی بود (یک هسته در مرکز و الکترون‌ها پیرامونش در گردش) را گسترش داد.

۱. نظریه «ژانت در روایت» ژرار ژانت

مفهوم دیگری با عنوان حس لامکان را از شولتز مطرح می‌سازد و آن این‌که وجود مناظر به نسبت یکسان و استاندارد شده که نتیجه از دست رفتن تدریجی تنوع محلی است، بر گسست معنا در مقیاس وسیع دلالت دارد؛ زیرا تنوع محیطی و جذابیت‌های متنوع مکانی برای ساکنان و رهگذران در این فضاها، معنی‌آفرین است و جهان مدرن با از میان بردن تنوع مکانی نشانه‌هایی از فقدان معنا یا حس لامکان در مقیاس بزرگ را می‌تواند به وجود آورد که در دانش جامعه‌شناسی با عنوان جهان‌وطنی از آن یاد شده است (محمودی، ۱۳۹۵: ۷۵).

مدنی ایران به طرح نظریه هویت آئینه‌ای می‌پردازد و راز مانایی سرزمین ایران را در این ویژگی مکانی می‌داند. وی با ثبت این نظریه به یک خصیصه مکانی اشاره دارد و آن اینکه پاره‌ای ویژگی‌های مکانی قادرند با وجود تفاوت‌ها و تکثرهای ظاهری واحدهای یکپارچه‌ای را به وجود آورند که کسر ناپذیرند و می‌توان آن‌ها را با عنوان دستگاه جغرافیایی نام برد. به عبارت دیگر مکان قادر است متون جغرافیایی متعدد و متکثر فرهنگی و طبیعی را در یک واحد به یکدیگر پیوند دهد؛ به طوری که نتوان آن‌ها را از یکدیگر مستقل و جدا کرد (شکل ۲). او با تأکید بر این اصل

شکل ۲: الگوریتم معنایی دیدگاه محمودی در تأثیر چشم‌اندازها و مناظر جغرافیایی به عنوان متون جغرافیایی در شکل‌گیری هویت آئینه‌ای مکان و دستگاه جغرافیایی به عنوان منطقی در وحدت بخشی متن‌های مکانی

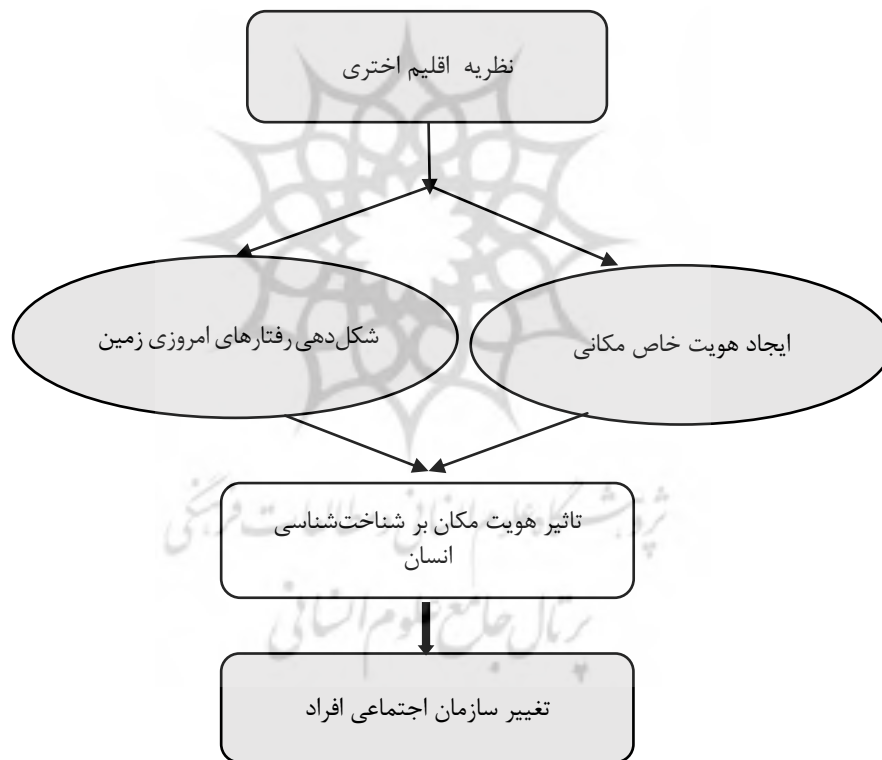
تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۹

انجام داده، بر این نکته تأکید دارد که بسیاری از رفتارهایی که زمین در حال حاضر از خود نشان می‌دهد، از حافظه تاریخی طبیعی^۱ که در گذشته در آن مکان‌ها رخ داده نشأت می‌گیرد و اگرچه چنین

ما نوشته‌های انتظاری (۱۳۹۳: ۴) و طرح نظریه اقلیم اختری او، بر وجه دیگری از هویت مکانی تأکید دارد که بیشتر به حافظه تاریخی طبیعی مکان‌ها معطوف است. وی به استناد نتایج پژوهشی که درباره زمین‌لغزه‌های استان اصفهان و چهارمحال بختیاری

پشتوانه مفهوم هویت‌های مکانی و تأثیری است که این هویت به شناخت‌شناسی انسان مربوط می‌شود. براساس همین منطق نوجوان (۱۳۹۶: ۱۷۳)، در پژوهشی با عنوان «زاگرس و هویت مکانی» تأیید کرد که زمین‌لغزه‌ها جذابیت عجیبی در سکونت و یکجانشینی در قلمرو کوچنده‌ها دارد و براساس این شناخت بسیاری از کوچنده‌ها سازمان اجتماعی خود یعنی ایل را ترک و به یکجانشینی روی می‌آورند (شکل ۳).

فرایندهایی در حال حاضر وجود ندارد، چون این فرایندها در گذشته به وقوع پیوسته و در حافظه تاریخی زمین ثبت‌شده، رفتارهای فعلی زمین متأثر از آن وقایع در گذشته رخ می‌دهد. این تعبیر وی از حافظه تاریخی زمین و تأثیر آن بر رفتارهای ژئومرفولوژیکی تأکیدی بر هویت تاریخی است که در علوم جامعه‌شناسی برای انسان‌ها تعریف شده است. در واقع قانون هویت را تنها به جوامع انسانی محدود نمی‌داند و آن را اصل تعمیم‌یافته بر دیگر صور ماده نیز جاری می‌داند و چنین تعبیری از حافظه مکانی

شکل ۳: نحوه ارتباط نظریه اقلیم اختری و نحوه ارتباط آن با شناخت‌شناسی مکان

تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۹

پراکندگی، وسعت، اقتصاد و مسائلی این‌چنینی، به طرح نظریه پرتاب‌شدگی می‌پردازد و معتقد است زمانی که آدم مرتکب تقصیر شد، از فضای نیستی به جهانی ناآشنا رانده یا پرتاب شد. در این فضا مهم‌ترین دغدغه آدم، ناآرامی، پریشانی و بی‌قراری بود، درست

– هایدگر و نظریه ابتناء و سکونت

عمیق‌ترین مفهومی که از مکان ترسیم‌شده و می‌تواند راهنمای فهم ما از سایکوسوماتیک باشد را باید به هایدگر و شولتز نسبت داد. هایدگر با طرح مفهوم سکونت، فارغ از چارچوب ویژگی‌هایی نظیر

چند موضوع مهم را در برابر بشر قرار دهد که اهم آن عبارت‌اند از:

- ۱- جذابیت نقطه‌ای محیطی برای بشر
- ۲- معنی‌داری برای ساکنان
- ۳- القای مفهوم سکونت
- ۴- طرح الگوی مشترک زیستی یک جامعه در پهنه سرزمین

همه این موارد موضوعاتی هستند که مستقیماً در ارتباط با شناخت‌شناسی مطرح هستند و برخلاف تصور روانشناسان این مفاهیم را تنها نمی‌توان نوعی احساس صرف تلقی کرد و برخلاف نظر روانشناسان باید تعریف عمیق‌تری در حوزه شناخت‌شناسی مطرح کرد.

در مرحله بررسی‌های میدانی برای دستیابی به تأثیر فضا در نوستالژی و تأثیر آن بر شناخت‌شناسی، از یک آزمون تجربی بهره گرفته شد. در این رهگذر به استناد تجارب یک گروه از دانشجویان خوابگاه دانشگاه اصفهان که در محیط‌های فرهنگی و اجتماعی مختلف رشد کرده بودند و قرارگرفتن آن‌ها در دو فضای متفاوت یعنی پل خواجهی اصفهان و محیط دادگاهی در دادگستری، احساسی که از این موقعیت‌ها در آن‌ها به وجود آمده بود با پرکردن پرسشنامه‌ای اقدام شد. همین بازدید در فرصتی دیگر در دادگستری اصفهان انجام گرفت و همان پرسشنامه دوباره توسط بازدیدکنندگان مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج حاصل از دو روش نظری و میدانی تحلیل و پستوانه این تحقیق قرار گرفت. این گروه از دانشجویان در شرایط خاصی به شرح زیر انتخاب شدند:

- دانشجویان غیر اصفهانی انتخاب شدند.
- دانشجویان از رشته‌های مختلف انتخاب شدند تا پیش‌زمینه‌های ذهنی علمی آن‌ها یکسان نباشد.

مانند آدم‌هایی که به بیماری دلتنگی دچار می‌شوند. اگر از آن‌ها بخواهید حالات خود را تشریح کنند، خواهند گفت، با درد قلب و قفسه سینه مواجهیم، توان تنفس نداریم، در زیر هیچ سقفی جز آسمان ماندنمان امکان‌پذیر نیست، در دلمان انقلابی به پا است، دلمان شور می‌زند، نمی‌توانیم در یکجا آرام گیریم، پریشانی و ناآرامی و بی‌قراری همه وجودمان را فراگرفته و مدام گریه می‌کنیم؛ بنابراین تنها راه چاره را بازگشت به جهان نیستی می‌بینند و دست از «حیات» شسته و به «خودکشی» دست می‌زنند.

آدم پس از هبوط به چنین دردی دچار شد، اما ادب و اعتراف به تقصیرش موجب شد تا خداوند زمین را محل سکونت و قرار وی تقدیر کند و از آن زمان او در زمین قرار یافت و به دنبال این قرار، یعنی آرامش و التیام از پریشانی، این فرصت را یافت که در زمین سکونت کند. سکونت تنها به معنی یکجانشینی نیست، بلکه سکونت مفهوم قرار و آرامش را ملتزم و همراه دارد. انسان سکونت‌یافته چند ویژگی دیگر از جمله، عطش دانستن، حس تعلق و احساس مالکیت و بنا کردن را نیز پیدا کرد؛ بنابراین دست به آبادانی یا به تعبیری پیشرفته‌تر، دست به «آمایش محیط» قرارگاه و استقرارگاه خود نیز می‌زند. شاید بتوان گفت اگر سکونت در زمین به انسان داده نمی‌شد، هیچ‌یک از فعالیت‌های بشری فرصت و مجال بروز پیدا نمی‌کردند. سکونت در زمین معنی‌داری در زندگی را سبب شده و البته چنین مفهومی پرده از الگویی شناخت‌شناسانه برمی‌دارد (هایدگر، ۱۳۰۵: ۲۵۳).

برمبنای این نظریه‌ها و به اتکای گزاره‌های متعدد دیگری که با عنوان روانشناسی محیط بیان شده می‌توان تا حدودی به مبانی هویت‌مکانی در ایجاد سایکوسوماتیک پی برد. اکنون می‌توان نتیجه گرفت که مکان می‌تواند

پل خواجو، از به‌کارگیری نسبت‌ها، نه‌تنها خرسندی و زیبایی را به بیننده القا می‌کند، بلکه با ظرافت خاصی سبب شده تا احساس امنیت در رهگذران این پل القا شود. رواق‌های طبقه دوم پل، دارای تونلی است که رهگذران می‌توانند از آن عبور کنند ولی با وجود ارتفاع حدود ۵ متری آن، از سطح آب و نداشتن هیچ‌گونه نرده حفاظتی، نسبت‌ها در ابعاد راهروها و رواق‌ها به‌گونه‌ای انتخاب شده که فرد رهگذر به‌محض حضور در این فضا و قبل از آنکه به خطر نزدیک شود، ناخودآگاه حریم خطر را رعایت و همین احساس حرمت، وی را از خطر دور می‌سازد و نوعی امنیت را به‌صورت ذهنی برایش فراهم می‌آورد. جالب آن است که این احساس امنیت حتی برای مادران که دارای بچه‌های کوچک هستند نیز به‌خوبی

قابل مشاهده است. مادران به‌دلیل احساس شدید مادری در مواظبت و نگرانی خاطر از کودکان، حساسیت خاصی از خود نشان می‌دهند. حال آنکه همین افراد وقتی در این فضا قرار می‌گیرند، به‌رغم نبود حفاظ تارم‌ها، چندان نگرانی‌ای از بازی کودکان در این فضای به‌ظاهر پرخطر از خود نشان نمی‌دهند و این احساس امنیت همان احساس مطلوبی است که هندسه ابعاد و نسبت‌ها به آدمی القا می‌کند (شکل ۴).

- دانشجویان از سازمندی‌های اجتماعی شهری، روستایی و عشایری انتخاب شدند تا وابستگی هویت اجتماعی یکسانی نداشته باشند؛

اما مکان انتخاب‌شده نیز بایست ویژگی‌های خاصی می‌داشت که در اصطلاح فضای مذکر (ذکرآور) نامیده می‌شود؛ از این رو پل خواجوی اصفهان و دادگاهی در دادگستری برای این آزمایش میدانی در نظر گرفته شد..

چرا پل خواجو؟

طراحی پل «خواجو» به‌گونه‌ای صورت گرفته که ده‌ها نکته هیدروفیزیکی به‌ویژه در حوزه مکانیک سیالات، مقاومت و مباحث آئرودینامیک، هندسه ارضی، آب‌شناسی، جلوه‌های زیباشناختی و معماری را در کالبد خود تجلی داده و این موارد را چنان قوی و اعجاب‌انگیز کالبد بخشیده که بنا به عقیده پروفیسور پوپ، شرق‌شناس آمریکایی، آن را زیباترین پل عالم دانسته و جاذبه جادویی آن، وی و همسرش را بر آن داشت تا وصیت کنند بعد از مرگشان آن‌ها را در باغ شهرداری اصفهان در مشرق پل خواجو به‌خاک بسپارند.^۱ در هندسه قدسی همه مفاهیم دارای معانی غیرمتریک بوده و روابط بین اعضای آن، با هندسه اقلیدسی تفاوت دارد. در طراحی پل خواجو ضمن به‌کارگرفتن ابعاد زیرکانه مهندسی، به‌کارگیری اصول زیباشناسی در نسبت‌ها، نور و صدا به صورتی منحصر به فرد در این کالبد تجلی یافته است. عدد زیبایی یا نسبت طلایی در

۱. باغ شهرداری اصفهان در کنار زاینده‌رود در مشرق پل خواجو با موافقت پروفیسور پوپ تعیین شد و نقشه آرامگاه را طبق تمایل او، سناتور مهندس فروغی (فرزند ذکاءالملک) در خرداد ۱۳۴۸ تهیه کرد و آرامگاه، توسط انجمن آثار ملی در ایران به سال ۱۳۴۹ ساخته شد. پروفیسور پوپ در هشتم شهریور ۱۳۴۸ در سن هشتاد و هشت سالگی در حالی که ریاست افتخاری «موسسه آسیا» در شیراز را به‌عهده داشت، درگذشت. جنازه وی به اصفهان منتقل گردید و در آرامگاه از پیش ساخته‌شده‌اش به خاک سپرده شد. در سال ۱۳۵۵ دکتر آکرمن همسر پوپ نیز درگذشت و جنازه او هم در کنار شوهرش دفن گردید.

شکل ۴: هارمونی و نسبت‌ها به شکل کالبدی در ساخت این پل منجر به احساس امنیت برای رهگذران آن شده است
تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۹

ویژگی برعکس می‌شود. از طرفی قسمت شرقی آن نسبت به بخش غربی حدود دو متر اختلاف ارتفاع دارد؛ بنابراین همواره صدای حرکت آب در قسمت شرقی با غربی تفاوت فاحش دارد. شاید بتوان ادعا کرد که اوج تجلی هنری این پل، بهره‌گیری از نور و سایه از یکسو و تفاوت امواج صوتی آب در قسمت شرقی و غربی پل است. ترکیب نور و صدا در این فضا، سمفونی نور و صدای بسیار شوق‌انگیزی را به وجود می‌آورد که رهگذران در این فضا را به دنیای خیال‌انگیزی می‌کشاند؛ به گونه‌ای که کمتر می‌توان از مسیر طبقه دوم عبور کرد و در میانه‌های پل با افرادی مواجه نشد که در حال زمزمه و آواز نباشند. تأثیر روانی سمفونی نور و صدا بر رهگذران وقتی دوچندان می‌شود که عابر از پل، مسیر عبور خود را از رواق‌ها به گونه‌ای تنظیم کند که از شرق رواق‌ها، به جانب غرب رواق‌ها تغییر مسیر و مسیری سینوسی را طی کند. در این صورت رهگذر با حرکتی سینوسی با نور و سایه از یکسو و از موسیقی متفاوت امواج عبوری آب بهره‌مند و آرامش همراه با توهم و خیال‌انگیزی در وی بروز می‌کند.

از این‌ها گذشته، محیط فرح‌انگیز ایجاد دریاچه در پشت پل از یکسو و طراحی خاص معماری آن، سبب شد تا جلوه‌های تفریحی این پل، تعریف‌کننده رابطه انسانی مردم شهر با این محیط باشد. به گونه‌ای که

از جمله نکات بصری دیگر در این پل که سبب نوستالژی و احساس مطلوب در بیننده می‌شود، دیواره‌های طبقه سوم و طراحی فریم‌ها یا چارچوب‌های خاص بصری برای ایجاد چشم‌اندازهای متنوع است. معمولاً هنگامی که هر رهگذری از پل عبور می‌کند، با یک نگاه می‌تواند در یک فریم چشم‌انداز رودخانه را در یک تصویر نظاره‌گر باشد؛ یعنی رهگذری که پیاده مسیر پل را عبور می‌کند در همه طول مسیر با یک چشم‌انداز تکراری روبه‌رو است و این خود می‌تواند خستگی و اغنای بصری را برای بیننده به دنبال داشته باشد. در پل خواجه یک چشم‌انداز به تعداد ده منظر تقسیم شده که رهگذر در طول عبور خود از پل به جای مواجهه با یک چشم‌انداز با ده منظر متفاوت از رودخانه روبه‌رو است؛ بنابراین ضمن ترغیب بصری رهگذر، برای دیدن فریم بعدی با ایجاد تنوع در مناظر بصری، رغبت و اشتیاق مستمر و پیوسته‌ای را در برابر او قرار می‌دهد و این امر، احساس خرسندی را در رهگذر به وجود می‌آورد.

نکته دیگری از فضای پل که منجر به برانگیختن روان و انبساط خاطر افراد می‌شود، سمفونی نور و صدا در فضای طبقه دوم آن است. پل دارای امتداد شمالی و جنوبی است، یعنی یک وجه پل در صبحگاهان دارای نور و قسمت غربی آن سایه‌دار و در بعدازظهر این

فضایی عمومی و مذکر (ذکرآور) است که قطب جاذب روان روحی برای هر رهگذر در این فضا را فراهم می‌آورد.

می‌توان از فضای پل به‌عنوان جذاب‌ترین فضای عمومی^۱ نام برد (شکل ۵). به سخن دیگر پل «خواجه»

شکل ۵: پل خواجه، علاقه‌مندی مردم به سازه‌های فضایی و گذراندن اوقات خود در کنار آن

تهیه و ترسیم: نگارندگان، ۱۳۹۹

آزمون احساس در فضا

الف: احساس ادراکی آن‌ها از این دو مکان کاملاً با یکدیگر متفاوت بوده است. به عبارت دیگر خرد عاطفی آن‌ها در پل خواجه نوع خاصی از ادراک را در آن‌ها بیدار و زنده کرده که با آنچه در فضای دادگاه بدان دست‌آزیده‌اند، کاملاً متفاوت بوده است.

ب: با وجود اینکه دانشجویان از رشته‌های گوناگون و با پیش‌زمینه‌های علمی متفاوت و با تعلق خاطر به هویت‌های اجتماعی متفاوت چون هویت شهری، روستایی و عشایری انتخاب شده بودند، همه آن‌ها در مواردی احساس درونی مشترکی را اعلان کرده بودند.

د: همه اذعان کرده بودند در فضای پل خواجه میزان تغییر در احساس آن‌ها بسیار بالا بوده است.

ه: همه شرکت‌کنندگان اعتراف داشتند که با قرار گرفتن در فضای پل خواجه (با وجود ازدیاد بازدیدکنندگان از پل) خاطره‌ای در ذهن آن‌ها تداعی شده بود. به سخن دیگر این فضا در بازخوانی خاطره‌های ذخیره‌شده ذهنی آن‌ها بسیار مؤثر بوده و توانسته بود نسبت به تحریک بازخوانی و مرور اطلاعات گذشته آن‌ها عمل کند؛ اما نکته جالب این نوستالژی آن بود که اگرچه خاطرات متعددی چه از نظر مکانی و زمانی برای هریک رخ داده بود، هیچ‌کدام از آن‌ها حس

با آماده‌شدن شرایط لازم، دانشجویان انتخابی در یک بازدید عمومی از فضای پل خاجوی اصفهان مشارکت داده شدند. با ورود به فضای پل خواجه از آن‌ها خواسته شد با وضعیت دلخواه نسبت به عبور از دهلیزها و رواق‌های این پل اقدام کنند. درباره منظور از این گردش دسته‌جمعی نیز هیچ مطلبی به آن‌ها گفته نشد، سعی شد با پیش‌فرض خاصی مواجه نباشند و نوع ارتباط شناختی آن‌ها با محیط و فضا بدون دخالت پیش‌فرض‌های احتمالی صورت گیرد. مدت حضور آن‌ها در فضای پل نیز به گونه‌ای تنظیم شد که احساس محدودیت زمانی در آن‌ها به وجود نیاید. پس از مدتی تأمل و بازدید از آن‌ها خواسته شد نسبت به پر کردن فرم پرسشنامه اقدام کنند. همین گروه در نوبتی دیگر در بازدیدی از یک دادگاه در دادگستری اصفهان مشارکت داده شدند و از آن‌ها خواسته شد پرسشنامه‌ها را بعد از تأملی زمانی در دادگاه نیز پر کنند. نتایج به دست آمده از پرسشنامه‌ها نشان داد که:

آمده، حکایت از چند اصل مهم دارد که می‌توان آن‌ها را در گزاره‌های زیر بیان داشت.

* هویت مکانی، یک ویژگی شناخت‌شناسی در قلمرو خرد عاطفی انسان است.

* آسیب ناشی از هویت مکانی در انسان براساس شدت ضعف آن می‌تواند تأثیرات خاصی در عملکرد سیستم‌های بیولوژیک انسانی داشته باشد، بدون آنکه آن سیستم‌ها نقص بیولوژیک داشته باشند (هوم‌سیک شدن).

* فضاهای مذکر (ذکرآور) غالباً سبب نوستالژی در افرادی می‌شود که تعلق به آن محیط‌ها نداشته‌اند.

* فضاهای مذکری (ذکرآور) که تغییرات احساسی مطلوب را در مخاطب به‌وجود می‌آورند، سبب تحریک بازخوانی پرونده‌های حافظه ذهنی با فاصله زمانی نه‌چندان دور می‌شوند و این عملکرد برای فضاهایی که تغییر احساس مطلوبی را به‌وجود نمی‌آورند، بازخوانی حافظه رخدادهایی با زمان دورتری را سبب می‌شوند.

* مفهوم هویت مکانی در سیستم‌های طبیعی زمین، سبب رفتارهای خاصی می‌شود که این رفتارها با عملکرد فرایندی سیستم‌های حاکم فعلی سنخیتی ندارد (اقلیم اختری).

* در شرایط خاصی هویت مکانی می‌تواند سبب شکل‌گیری نظم خاصی در چشم‌اندازهای گوناگون محیطی به‌عنوان یک واحد متکثر شود؛ به صورتی که از آن واحد با عنوان دستگاه جغرافیایی یاد می‌شود (هویت آینه‌ای).

* مکانیسم شناخت (خرد معقول و خرد عاطفی) تحت تأثیر حوزه و قلمرو فرهنگ‌های اجتماعی عمل می‌کند و در افراد متعلق به فرهنگ‌های متعدد دارای واکنش‌های روحی و جسمی یکسانی نیست.

نامطلوبی از آن بازیابی پرونده خاطره‌آمیز خود نداشتند؛ اگرچه ممکن بود پاره‌ای خاطرات بازیابی‌شده افراد، حکایت از یک دشواری یا یک رخداد سخت در زندگی‌شان باشد.

و: نوستالژی رخ داده در پل خواجه برای دانشجویان غالباً مربوط به دوره دانشگاهی آن‌ها و به تعبیری، زمان نزدیک‌تری به آن‌ها داشته است.

ح: همین آزمون عملی برای دانشجویان خوابگاهی با همان ویژگی‌ها در دادگستری و آشنایی با فضاهای دادرسی نتایج دیگری را نشان داد و آن اینکه بسیاری از افراد تغییر احساس چندانی را بیان نداشتند و نوستالژی که برای گروهی از آن‌ها رخ داده بود، از نظر زمانی بیشتر مربوط به دوره دبیرستان یا مقاطع دورتری از نظر زمانی برای آن‌ها صورت گرفته بود.

آنچه از این آزمایش میدانی جلب توجه می‌کند، بیشتر معطوف به تأثیر فضا در شناخت‌شناسی عاطفی افراد است و همان‌گونه که دیده شد، مکان یا فضا می‌توانند در تحریک بازیابی خاطرات ذخیره‌شده اذهان و ایجاد احساس مطلوب یا مطلوب نقش‌آفرینی کند. نکته درخور توجه در این فرایند، انتخاب دستگاه شناختی در بازیابی نوع خاطره است و این عملکرد را نمی‌توان نوعی تداعی دانست. این عملکرد مغز در واقع به بخش شناخت متعلق است و بر این واقعیت تأکید دارد که مکان نه‌تنها قادر به‌گزینش بازخوانی پرونده‌های بایگانی‌شده در مغز است که در نوع ادراک و شناخت انسان نیز تأثیرگذار است و به قول ساپیر ورف، منطق ادراک و فهم ما را شکل می‌دهد.

نتیجه

آنچه در این پژوهش براساس داده‌های اسنادی به‌عنوان تجارب نظری دانشمندان حوزه علوم شناختی و هویت مکانی و همچنین تجارب و آزمون‌های عملی

منابع

انتظاری، مژگان (۱۳۹۳). اقلیم اختری (ایده‌ای در حوزه دانش ژئومورفولوژی ایران)، جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی. سال ۲۵. پیاپی ۵۳. شماره ۱.

<http://ensani.ir/fa/article/331476>

باباجمالی، فرهاد (۱۳۹۱). مؤلفه‌های ژئومورفولوژی و تأثیر آن بر هویت کانون‌های مدنی ایران، پایان‌نامه دکتری ژئومورفولوژی. دانشگاه اصفهان.

راهدان مفرد، محمد (۱۳۹۵). دستگاه جغرافیایی ایران، تک‌نگاشت مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت. تهران.

<https://nashr.olgou.ir/content>

محمودی، طیبه؛ مژگان انتظاری؛ عباس ولی؛ علی ربانی (۱۳۹۵). هویت مکانی و نقش آن در تبلور هسته مدنی ایران، پژوهش‌های ژئومورفولوژی کمی. سال چهارم. شماره ۴.

<http://ensani.ir/fa/article/357142>

محمدیان، عبرت؛ امیر صفاری؛ امیر کرم (۱۳۹۸). منطق چیدمان فضایی سکونت‌گاه‌های جلگه خوزستان، جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای. سال نهم. شماره ۳۳. صفحات ۱۶۰-۱۴۷.

<http://ensani.ir/fa/article/420242>

نوجوان، محمدرضا (۱۳۹۶). زاگرس و هویت مکانی، جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی. شماره ۴. صفحات ۱۷۶-۱۶۵.

<http://ensani.ir/fa/article/381161>

هایدگر، مارتین (۱۳۰۵). هستی و زمان، ترجمه عبدالکریم رشیدیان، سیاوش جمادی، محمود نوالی. انتشارات ققنوس.

<https://qoqnoos.ir/Fa>

References

- Bale, J (1996). Space, place and body culture: Yi-Fu Tuan and a geography of sport. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 78(3), 163-171.
<https://www.jstor.org/stable/490831?seq=1>
- Blaut, J. M (1961). Space and process. *The professional geographer*. 13(4), 1-7.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1111/j.0033-0124.1961.134.1.x?journalCode=rtpg20>
- Campbell, C. J (2018). Space, place and scale: Human geography and spatial history in past and present. *Past and Present*, 239(1), 23-45.
<https://academic.oup.com/past/article/239/1/e23/2957256>
- Graham, S (1998). The end of geography or the explosion of place? Conceptualizing space, place and information technology. *Progress in human geography*. 22(2), 165-185.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1191/030913298671334137>
- Harvey, D (1990). Between space and time: reflections on the geographical imagination1. *Annals of the Association of American Geographers*. 80(3), 418-434.
<https://www.jstor.org/stable/pdf/2563621.pdf?seq=1>
- Jammer, M (1969). *Concepts of Space: The History of Theories of Space in Physics*, second edition. Cambridge, MA: Harvard University Press.
<https://www.amazon.com/Concepts-Space-History-Theories-Enlarged/dp/0486271196>
- Leibowitz, H., Brislin, R., Perlmutter, L., & Hennessy, R (1969). Ponzo perspective illusion as a manifestation of space perception. *Science*, 166(3909), 1174-1176.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17775578/>
- O'toole, P., & Were, P (2008). Observing places: using space and material culture in qualitative research. *Qualitative research*, 8(5), 616-634.
https://www.researchgate.net/publication/249731303_Observing_places_Using_space_and_material_culture_in_qualitative_research
- Relph, E (1976). *Place and placelessness* (Vol.67). London: Pion.
<https://www.amazon.com/Place-Placelessness-Edward-Relph/dp/0850861764>
- Sack, R. D (1993). The power of place and space. *Geographical Review*. 83(3), 326-329.
<https://www.jstor.org/stable/215735?seq=1>
- Schulz, N (1996). *the phenomenon of place*, New York, Princeton Architectural Press, 224.
<https://parametricplaces14.files.wordpress.com/2014/04/phenomenon-of-place1.pdf>
- Sopher, D. E (1978). The structuring of space in place names and words for place. *Humanistic geography: Prospects and problems*, 251-268.
<https://ci.nii.ac.jp/naid/10011293482/>
- Tuan, Y. F (1979). Space and place: humanistic perspective. In *Philosophy in geography*. Springer, Dordrecht. 387-427 .
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-009-9394-5_19